

Кримінальне право і кримінологія; кримінально-виконавче право
УДК 343.592

Малик Костянтин Русланович

*студент міжнародно-правового факультету
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

Малик Константин Русланович

*студент международно-правового факультета
Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого*

Malik Konstantin

*Student of the International Law Faculty of the
Yaroslav Mudryi National Law University*

**ВПЛИВ КРИМІНАЛЬНОЇ СУБКУЛЬТУРИ НА СУСПІЛЬСТВО
ВЛИЯНИЕ УГОЛОВНОЙ СУБКУЛЬТУРЫ НА ОБЩЕСТВО
THE INFLUENCE OF CRIMINAL SUBCULTURE FOR SOCIETY**

***Анотація.** У даній статті, розглянуто саме поняття кримінальної субкультури. Визначається роль та місце даного впливу на суспільне життя та систему людських цінностей. Також розглядаються окремі питання такої субкультури, визначаються сутності кримінальної субкультури та основні джерела розповсюдження. Порушуються проблеми негативного впливу на суспільство в сучасний період. Наводяться приклади сфер життя куди проникає кримінальна субкультура. Окремо розглядається асоціальний вплив жаргонної мови (арго) на різні сфери суспільного життя. Наявний перелік чинників, які формують привабливість такої субкультури для окремих мас населення. Наводиться перелік дефектів правосвідомості громадян, які підпадають під негативний вплив «злочинної культури».*

Ключові слова: кримінальна субкультура, тюремна субкультура, культура, контркультура, субкультура.

Аннотація. В даній статті, розглянуто саме поняття кримінальної субкультури. Визначається роль і місце даного впливу на суспільну життя і систему людських цінностей. Також розглядаються окремі питання такої субкультури, визначаються сутності кримінальної субкультури і основні джерела поширення. Піднімаються проблеми негативного впливу на суспільство в сучасний період. Приводяться приклади сфер життя куди проникає кримінальна субкультура. Окремо розглядається асоціальний вплив жаргонної мови (арго) на різні сфери суспільного життя. Існує перелік факторів, які формують привабливість такої субкультури для окремих мас населення. Приводиться перелік дефектів правосвідомості громадян, підпадаючих під негативний вплив «кримінальної культури».

Ключевые слова: криминальная субкультура, тюремная субкультура, культура, контркультура, субкультура.

Summary. In this article, the concept of a criminal subculture is considered. The role and place of this influence on social life and the system of human values are determined. Also, separate issues of such a subculture are examined, the essence of the criminal subculture and the main sources of distribution are determined. Problems of negative influence on society in the modern period are violated. Examples of life spheres where criminal subculture penetrates. Separately, the asocial influence of the jargon language (argos) on various spheres of public life is considered. An existing list of factors that shape the attractiveness of such a subculture for individual masses of the population. Listed a list of defects in the sense of justice of citizens who fall under the negative influence of "criminal culture".

Key words: *criminal subculture, prison subculture, culture, counterculture, subculture.*

Постановка проблеми. Людство знає злочинність ще з самого початку свого розвитку. Але тільки з моменту появи місць позбавлення волі з'являються перші елементи специфічної асоціальної субкультури, яка пізніше виокремиться у кримінальну субкультуру.

Кримінальна субкультура як негативне явище давно вже перестала бути регулятором норм поведінки для осіб, які ведуть незаконний та антиморальний спосіб життя. Вона стала реальною загрозою для всього суспільства із небезпечним проявом та криміногенним впливом на суспільство.

Аналіз останніх досліджень. Питання кримінальної субкультури, її значення і роль у суспільстві порушували як українські, так і радянські науковці. Серед них Ю. Александров, Ю. Антонян, С. Бородин, Ю. Давидов, Л. Мілянєнков, В. Пиріжков, В. Радзієвський та інші.

Ціль статті. Дослідити негативний вплив кримінальної субкультури на сучасне суспільство.

Виклад основного матеріалу. "Блатний світ" має свою вікову історію, свою субкультуру – мову ("арго"), образотворче мистецтво (татуювання), закони (тюремний, злочинський), свою ієрархію ("табелі про ранги"), титули ("злочин в законі," "пахан" тощо), традиції. Саме ці складові і є основою такого виду асоціальної субкультури як кримінальна субкультура.

Будучи існуючою об'єктивною реальністю, кримінальна субкультура займає певне місце в системі людських цінностей. Вивчення кримінальної субкультури допомагає зрозуміти внутрішні закони, по яких живе злочинне середовище (кримінальне суспільство), оцінити зміни, що

відбуваються в ньому із зміною політичного, економічного життя держави, і вивчити внутрішні питання відтворення злочинності, її самодетермінації.

Передбачається, що залучення до культурних стандартів, входження в світ пануючої культури, адаптація до неї процес складний і суперечливий, насичений психологічними і іншими труднощами. Це і породжує особливі життєві устремління молоді, яка з духовної фундації привласнює собі те, що відповідає її життєвому пориву, ціннісним шуканням [3, с. 14].

Причиною обрання даної теми є занепокоєність суспільства з приводу поширення кримінальної субкультури і стурбованість правоохоронних органів з цього приводу, оскільки величезна кількість атрибутів злочинного світу з легкістю проникли у світ звичайних людей.

Кримінальна субкультура - це спосіб життєдіяльності осіб, що об'єдналися в кримінальні групи і котрі дотримуються певних законів і традицій. Безумовно, що асоціальні групи агресивного спрямування характеризуються розмитістю моральних норм, жорстокістю, втратою загальнолюдських якостей – жалості, співчуття, і т.д., відсутністю заборон будь-чого, у тому числі і на інтимну інформацію; статевою розбещеністю, низьким рівнем розвитку і т.д. [4, с. 7].

Кримінальна субкультура, як будь-яка інша культура в суті своїй носить агресивний характер. Вона вторгається в культуру офіційну, зламуючи її, девальвуючи її цінності й норми, насаджуючи у ній свої умови, атрибутику. Реально прослідкувати вплив кримінальної субкультури можна через проникнення термінів «блатної» мови в повсякденну мову. «Блатний» жаргон все більше і більше використовується у повсякденному житті. Якщо в радянському суспільстві злочинну субкультуру підтримувала широко розгалужена пенітенціарна система, то в пострадянському просторі вона вийшла далеко за її межі і

легалізувалася. Символи мови якнайповніше включають людину в культурний простір життєдіяльності. Мова є основним інструментом соціалізації.

Глибока криза українського суспільства скоротила простір писемної культури. На сьогоднішній день вона опинилася вся пронизана термінологією кримінального жаргону, на якому охоче говорять як підлітки, так і представники влади, депутати. Адже втрата чистоти національної мови - найсерйозніший симптом наростання процесу глибокої криміналізації суспільства. Особливо важливо підкреслити, що ця криміналізація в першу чергу впливає на підростаюче покоління, як найбільш активну у кримінальному відношенні частину суспільства і найбільш чутливу по своїм віковим особливостям до мовних інновацій. Кожен день усі люди чують мову із засобів масової інформації. Мова ЗМІ, ввібрала в себе значну частину «блатної мови». Таким чином, кримінальна субкультура отримала додаткову можливість для зміцнення і поширення в суспільстві. Через це жаргон, стає частиною розмовної мови. Звичайно, мовою її можна називати лише умовно, оскільки вона передає тільки характер міжособистісних відносин і не несе в собі ніякого позитивного початку [1, с. 57 - 61].

Сьогодні нерідкими є випадки, коли політичні діячі у своїх виступах використовують жаргон. Більш того, отримують поширення неформальні норми поведінки, які проявляються у міжособистісному спілкуванні. Населення України, як і інших країн пострадянського простору «заражається» злочинною ідеологією.

Такі науковці як Ю.М. Антонін і С.В. Бородін стверджують, що ступінь сформованості кримінальної субкультури, її вплив на особу і групу буває різним. Вона може зустрічатися у вигляді окремих, не пов'язаних один з одним елементів; може одержувати певне оформлення (в даному випадку її "закони" відіграють особливу направляючу роль в регуляції

поведінки особи і групи); нарешті вона може домінувати в певному закладі (мікрорайоні, населеному пункті), повністю підпорядковувавши своєму впливу як криміногенний контингент так і законослухняних громадян [2, с. 56].

Детермінуючий злочинність вплив кримінальної субкультури, прослідковується також через наявність поширеного звучання тюремної лірики, в якій висвітлюється певного роду "романтизм" кримінального життя. Крім цього кримінальна субкультура як детермінанта злочинності негативно впливає на збільшення злочинності неповнолітніх, оскільки особи молодого віку більш схильні до наслідування чогось недозволеного чи забороненого.

Сучасне українське суспільство в останнє десятиліття виявилось під сильним тиском кримінальних угруповань. Це відбулося через низку причин. Головною з них є глибока соціально-економічна криза, яка вразила українське суспільство. Крім того, в результаті діяльності виконавчої влади в Україні кримінальний світ отримав можливість поширити свій вплив на широку сферу соціально-економічної діяльності.

Основною областю, куди кинулися злочинні елементи, стала економіка.

Можливість великомасштабного і безкарного розкрадання державної власності призвело до створення широких регіональних злочинних спільнот, куди були включені корумповані чиновники і пов'язаний зі злочинним світом директорат.

Придбавши значне багатство, злочинний світ отримав реальний шанс добитися політичної влади. Його включення в життя громадянського суспільства має ще й масовий характер. Причому ця масовість не несе в собі характер адаптації до цивільного життя, а виступає як включення злочинного співтовариства в суспільне життя як повноправного члена. У цій діяльності злочинність намагається спиратися на наявний багаж

власної ідеології. Вона склалася на основі субкультури злочинного світу. Таким чином, кримінальне співтовариство включилося в легальну соціально-економічну діяльність не тільки в особі своїх представників, але із своєї кримінальної культурою.

Особливістю ситуації, що склалася є те, що злочинність проникла в вищі верстви українського суспільства. Звідси і значний вплив, який вона робить на суспільні відносини. Пануючі угруповання стали формувати систему відносин спільно з вищими шарами злочинної спільноти, змушуючи основну частину населення слідувати цим відносинам і орієнтуватися на них як на зразок, оскільки тільки така орієнтація дозволяє певним індивідам розраховувати на успіх у новій соціальній реальності або ж вдало пристосуватися до неї.

Вважається, що на початку, кримінальна субкультура виникла в закритих виправних установах, а потім поширилася за їх межами, захопивши значну частину підлітково-юнацької популяції, перш за все серед педагогічно важких підлітків. Які, до речі і складають велику частку серед засуджених. Кримінальна субкультура блокує і перекручує виховні дії педагогів і оточуючих, руйнує внутрішні колективні відносини, заміщаючи колективістські відносини відносинами кругової поруки, колективізм – клановістю, товариство – лже-товариством, виправдовує і заохочує злочинну поведінку і злочинний спосіб життя [6].

Привабливість кримінальної субкультури полягає у тому, що її цінності формуються з урахуванням чинників перелічених нижче:

- наявність широкого поля можливостей для самоствердження і компенсації невдач, які спіткали на людину у суспільстві;
- процес кримінальної діяльності, таємничості і незвичайності забарвлений нальотом удаваної романтики;
- передбачено зняття усіх моральних обмежень;
- відсутність заборон і, передусім, на інтим, алкоголь та наркотики.

Кримінальна субкультура включає у собі суб'єктивні людські сили та здібності, реалізовані в груповій кримінальній діяльності (знання, вміння, професійно-злочинні навички та звички, етичні погляди, естетичні потреби, світогляд, форми і містить способи збагачення, способи управління злочинними співтовариствами, кримінальну міфологію, привілеї для «еліти», переваги, смаки).

Усе це знаходить відбиток, передусім, в особливій «філософії» кримінального світу, котра виправдовує злочини, заперечує провину за скоєне, та заміняє це благородними і піднесеними мотивами: в насильницьких злочинах – почуттям «колективізму», товариській взаємодопомоги, обвинуваченням жертви й таке інше; в корисливих злочинах – ідеєю перерозподілу наявної в людей власності і її присвоєння із дуже різноманітною «позитивною» мотивацією. Перехід до ринкових відносин стимулював у злочинному середовищі ідею швидкого збагачення, зневаги економічними інтересами інших людей.

Кримінальна субкультура виходить з дефектів правосвідомості, серед яких можна назвати правове незнання і де інформованість, соціально-правовий інфантилізм, правове безкультур'я, соціально-правовий негативізм і соціально-правовий цинізм. У цьому дефекти правосвідомості поглиблюються дефектами моральної свідомості, зневажаються загальнолюдськими принципами моралі [5].

Висновки. Вплив асоціальної тюремної субкультури відчувають люди і які не мають проблем із законом, і ті, які перебувають в колоніях і тюрмах, і особи після виходу з них. Вони дотримуються її законів і правил з різних причин: через страх розправи, за звичкою або ж бравуючи своїм становищем і романтикою злочинного середовища. Це свідчить про те, що тюремна субкультура є одним з передавальних механізмів між рецидивною та первинною злочинністю. Таким чином, у зв'язку із зростанням злочинності кримінальна субкультура все більш розшаровується.

В останні десятиріччя вплив кримінальної субкультури й протиправної поведінки на соціум і на окремого індивіда посилюються, набуваючи масового характеру. Про це свідчать данні Державної служби статистики України. Тому слід працювати у напрямку запобігання поширення широкомасштабної пропаганди злочинної ідеології.

Література

1. Пиріжков В.Ф. Закони злочинного світу молоді (кримінальна субкультура). Тверь, 1994. 279 с.
2. Антонян Ю.М., Бородин С.В. Злочинна поведінка і психічні аномалії. Вид. Спарк М.1998. 372 с.
3. Давидов Ю.Н., Роднянська І.Б. Соціологія контркультури: інфантилізм як тип світосприйняття і соціальна хвороба. М., 1980. 376 с.
4. Александров Ю.К. Очерки кримінальної субкультури. М.: "Права людини", 2001. 152 с.
5. Радзієвський В.О. Кримінальна субкультура як суспільна реальність. К., 2011.
6. Мілянєнков Л.А. По той бік закону. М., 1992.

References

1. Pyryzhkov V.F. "Laws of the criminal world of youth (criminal subculture)." Tver, 1994. - 279 p.
2. Antonyan Y.M., Borodin S.V. "Criminal behavior and mental anomalies." View. Spark M. 1998., - 372 p.
3. Davydov Y.N., Rodnyanska I.B. Sociology of counterculture: infantilism as a type of world perception and social disease. M., 1980. 376 p.
4. Aleksandrov Y.K. Essays of the criminal subculture. Moscow: "Human rights", 2001. 152 p.
5. Radziyevsky V.O. Criminal subculture as a social reality, K., 2011.
6. Milyanenkoy L.A. On the other side of the law. Moscow, 1992.